

10.10.2024

Seutukaupunkiverkoston Ehdotus

Korkeakoulutuksen saatavuutta seutukaupungeissa tulee vahvistaa

Korkeakouluilla on olennainen rooli osaamisen ja tki-toiminnan kasvattamisessa alueilla. Tämä vahvistaa yritysten kilpailukykyä ja liiketoiminnan kasvua. Seutukaupungit ovat merkittäviä teollisuus- ja vientipaikkakuntia. Vientiteollisuuden vaikutus Suomen kansantalouteen on noin 47 prosenttia arvonlisäyksestä ja noin 42 prosenttia työllisistä (KPGM: Vientiteollisuuden taloudelliset vaikutukset Suomessa, 2022). Koko maan teollisista työpaikoista 25 prosenttia sijaitsee seutukaupungeissa (Tilastokeskus v. 2021 tiedot).

Parhaiten seutukaupunkien osaajatarpeisiin vastataan korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten sekä alueen työ- ja elinkeinoelämän yhteistyöllä. Koulutustarjonnan kohdentumisessa eri aloille tulee ottaa huomioon alueiden omat työ- ja elinkeinoelämän osaajatarpeet. Sujuvilla paikallisilla polkumalleilla tuetaan korkeakouluopiskelijoiden opiskelua ja työllistymistä alueelle. Erityisesti ammattikorkeakouluilla on keskeinen asema seutukaupunkien toimialojen ja elinvoiman menestymisen kannalta.

Maakunnallisia malleja tuoda korkeakoulutusta keskuskaupunkien ulkopuolelle on rakentunut useita erilaisia lähinnä korkeakoulujen sekä työelämän, yritysten ja muiden koulutuksen järjestäjien omien toimien tuloksena osana niiden roolia aluekehittäjinä. Näitä ovat muun muassa maakuntakorkeakoulutoiminta ja monikampusmallit. Samalla korkeakoulujen fyysisten toimipisteiden keskittyminen alueiden keskuskaupunkeihin kuitenkin jatkuu taloudellisista syistä ja digitaalisten opetusmahdollisuuksien lisääntyessä.

Korkeakoulujen ulkomaisissa rahoituslähteissä korostuu etenkin Euroopan unionin ESR ja EAKR-rahoitukset. EU-rahoitusten suuntaamisessa on kansallisesti paljon liikkumavaraa. Näiden rahoitusten suuntaaminen seutukaupunkien osaamisen kehittämiseen, korkeakoulutuksen saavutettavuuden parantamiseen ja pk-yritysten vahvistamiseen voisi olla osa ratkaisua.

Miten kasvatamme korkeakoulujen kannusteita tuoda korkeakoulutusta seutukaupunkeihin ja rakentaa yhteistyömalleja?

Ammattikorkeakoulujen sekä yliopistojen alueellista vaikuttavuutta on lisättävä alueellisten opiskeluedellytysten kehittämisen kautta, vaikka mahdollisuudet toimipisteverkoston laajentamiseen ovat rajalliset. **Korkeakoulutusta voidaan tuoda seutukaupunkeihin verkko- ja työelämäpainotteisilla monimuotototeutuksilla, jolloin opiskelu ei ole sidoksissa oppilaitosten sijaintiin.** Samalla yliopistokeskusmallin tuomista valittuihin seutukaupunkeihin tulisi harkita sekä pohtia voisiko vastaavaa toteuttaa ammattikorkeakoulutuksen osalta.

Ammattikorkeakoulujen ja ministeriön välisissä sopimuskausia koskevissa neuvotteluissa korkeakoulujen alueellinen vastuu tulisi painottua vahvemmin osana tavoitteiden asetantaa ja rahoituksen perusteita. Rahoituksen perusteisiin tulee määritellä osuus, joka on konkreettisesti kytketty alueellisen vastuun toteutumiseen.

Ulkoisen (ei julkisen) tulo-rahoituksen lisäämiseksi on edelleen luotava kannustimia ja helpotettava yritysten ja oppilaitosten välistä yhteistyötä sekä pohdittava rahoituksellisia mahdollisuuksia ohjata rahoitettavia hankkeita seutukaupunkeihin sekä kasvukeskusten ulkopuolelle.

Lisäksi tulee löytää uusia väyliä, miten tki-rahoitusta voi kanavoida nykyistä sujuvammin seutukaupunkien yritysten hyödynnettäväksi muun muassa Business Finlandin kautta.

Suomi tarvitsee kansainvälistä työvoimaa. Kansainvälisille työntekijöille sekä maahanmuuttajille tulee tarjota mahdollisuuksia täydentää osaamistaan, jotta integroituminen Suomen työmarkkinoille on sujuvaa. Seutukaupungeissa voidaan rakentaa ketteriä koulutuspolkuja yhteistyössä paikallisten yritysten ja työelämän sekä toisen asteen koulutuksen kanssa. Yritysten tukeminen kv-opiskelijoiden ohjauksessa sekä heille työharjoittelupaikkojen tarjoamisessa on olennaista.

Kriittistä on saada osajia kasvavalle teollisuudelle sekä työvoimapulasta kärsivälle sote-alalle seutukaupungeissa. Sosiaali- ja terveysalan tutkinnoissa ei voida täysipainoisesti hyödyntää digitaalisuuden mahdollisuuksia, sillä osaa koulutuksista säädellään ja niiden koulutussisällöissä korostuu kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus. Lisäksi niihin liittyy olennaisesti työpaikoilla toteutettavat ohjatut harjoittelujaksot. Sote-palveluverkon keskittäminen ohjaa osaltaan näiden alojen opintojen toteutumista (harjoittelupaikkojen saatavuus, etenkin erityistason palvelut). Hyvinvointialueilla on rakennettu omia osaamisen kehittämisyksiköitään, joissa tuotetaan myös koulutusta. Tässä roolissa ammattikorkeakouluilla hyvinvointialueiden kehittämiskumppaneina olisi annettavaa.

Erytisesti teknisen alan ammattikorkeakoulutuksen tuominen nykyistä laajemmin seutukaupunkeihin luo pohjaa alueiden pitkän tähtäimen kestävämmälle tulevaisuudelle sekä teollisuuden kasvulle ottaen huomioon tavoitteet puhtaalle siirtymälle. Etenkin keskeisillä työvoimapula-aloilla tulee löytää toimivat koulutuspolut toisen asteen tutkinnosta korkeakoulutukseen. Teollisuus on Suomen suurin vientiala ja useat merkittävät teollisuusyritykset sijaitsevat seutukaupungeissa. **Työvoimapula seutukaupungeissa on käytännössä myös viennin ja BKT:n kehityksen pullonkaula.** Korkeakoulutuksen saatavuuden parantamiseksi tarvitaan puoluerajat ylittävä ja vaalikausien yli jatkuva strateginen kansallinen suunnitelma.

Jarkko Malmberg, kaupunginjohtaja, seutukaupunkiverkoston puheenjohtaja, Sastamalan kaupunki

Maria Sorvisto, kaupunginjohtaja, seutukaupunkiverkoston varapuheenjohtaja, Ylivieskan kaupunki

Janne Laine, kaupunginjohtaja, Savonlinnan kaupunki

Tutustu myös [seutukaupunkien korkeakouluvisioon ja -strategiaan](#)

Seutukaupungeja ovat kaupungit, jotka ovat seutunsa ja talousalueensa keskuksia tai keskuspareja, mutta eivät ole maakuntien keskuksia. Seutukaupungit ovat merkittävä tekijä Suomen teollisessa toiminnassa ja viennissä.

Seutukaupunkiverkosto on 57 kaupungin vapaaehtoisuuden pohjalta muodostunut yhteistyöverkosto.

